

Предложения за мерки за борба с родителското отчуждение и нарушенията на РЛО

Нарушенията на режима на лични отношения (РЛО) и родителското отчуждение (РО) са чест съпътстващ елемент на родителските конфликти. Според ДАЗД през 2017 близо 17 хиляди деца са станали жертва на родителски конфликти - и това е статистика базирана само на сигнали до ДАЗД¹. Тоест, това е сериозен социален проблем, който засяга голям брой деца и родители.

В този документ съм събрал предложения, които са били обсъждани в групите във Вайбър и Фейсбук в които членувам:

- [1. Участие на полицията при неспазване на съдебни решения за РЛО](#)
- [2. Участие на ДСП при неспазване на съдебни решения за РЛО](#)
- [3. Прекратяването на злоупотребите с “болести”](#)
- [4. Реформа на изпълнителното производство](#)
- [5. Санкциите по чл.182 да вземат предвид броя на нарушенията](#)
- [6. Санкции и Корективни механизми с/у Родителско Отчуждение](#)
- [7. Елиминиране на дискриминацията срещу бащите и гарантиране на минимален контакт](#)
- [8. Предотвратяване на отвлечения на деца извън страната](#)
- [9. Промени в ЗЗДН с цел недопускане на РО](#)
- [10. ПРБ следва да води дела по чл.296](#)
- [11. Задължение ДАЗД да изготвя тримесечни доклади за Риска от Родителското Отчуждение](#)
- [12. Реформа на ДСП](#)
- [13. Превръщане на чл.182 в н.о.х.д с опция за н.ч.х.д](#)

Не съм автор на тези идеи - само съм ги записал². Добавил съм свои собствени коментари въз основа на моя личен опит като баща, който вече повече от година няма контакт на живо със сина си заради това, че майка му не желае да изпълнява решението на съда относно РЛО. Също на места съм добавил информация за практиката на съдилищата и социалните служби в други страни - донякъде заради моя личен опит в това отношение. Другото, което е плод на моя преценка е подредбата - опитал съм се да приоритизирам мерки, които не изискват съществени промени на законодателството, но могат да имат голям ефект ако бъдат приложени. По-надолу в списъка съм сложил мерките, които биха изисквали съществена промяна на законодателството или пък чиито ефект няма да може да си усети веднага³.

1. Участие на полицията при неспазване на съдебни решения за РЛО

МВР в момента са се самоотстранили от гарантирането на правото на децата да имат достъп и до двамата си родители. МВР на практика не съдейства по никакъв начин при изпълнението на режима на лични отношения (РЛО), както и не предприема никакви санкции при неизпълнение. Това го знам и от собствен опит и е споделяно от други бащи. При сигнал до 112 полицията често отказва да изпрати патрул под различни предлози - аз самия съм чувал и отговори от сорта “не ни намесвайте във Вашите частноправни спорове”. Ако полицията пристигне на адреса участието се свежда до снемане на данни от родителя, който не е успял да вземе детето си (най-често е бащата). По отношение на

¹ <https://bit.ly/48mKmos>

² Съществена част от идеите изложени тук са изказвани от адв. Карло Луканов и Йордан Тодоров, психолог с опит в работа с ДСП, в лични разговори, както и в дискусии в социалните мрежи.

³ Този документ постоянно се ъпдейтва. Последната редакция е от Feb 25, 2024 . Коментари и предложения може да споделите тук: nikolay.nikolov@cantab.net

нарушителя не се предприемат никакви действия - дори издаването на предупредителен протокол по чл. 65 от ЗМВР е по-скоро изключение, а не правило.

Истината е, че полицията и сега има правомощия, които ако ги използва случаите на неизпълнение на РЛО драстично ще намалее - тя би могла да издава и полицейско разпореждане по чл.64 от ЗМВР⁴, което представлява отделен правен механизъм. За нарушението на такива разпореждания може да се състави акт и да се наложи глоба (от 50 до 500лв). Парадокс е, че МВР може и прилага същия този механизъм за далеч по безобидни неща, като, например, по-силна музика след 22 часа. Но, ако майка лишава детето от контакт с баща му това, както изглежда, не заслужава внимание от страна на МВР. Също, при неизпълнение на полицейско разпореждане, ЗМВР предвижда и възможността нарушителят да бъде задържан. При такова задържане до 24 часа би следвало детето да бъде предадено на другия родител.

Полицията е най-мощният инструмент в ръцете на държавата и е нелепо, че в случаите на неизпълнение на съдебни решения за РЛО тя почти изцяло бездейства. Това следва да бъде променено, като на полицията изрично бъде вменено задължение да съдейства при осъществяването на РЛО и санкционирането на неизпълнение.

Идеалният вариант е методиката на работа и отделните стъпки изрично да бъде описани, както и да бъде даден срок за тяхното изпълнение. Например:

- при първи сигнал за неизпълнение на РЛО полицията би следвало в рамките на 10-дневен срок да установи контакт с извършителя и да изготви предупредителен протокол по зл. 65 от ЗМВР. Ако в рамките на 3 дена не може да издирва нарушителя на адреса на който е регистриран то той/тя следва да бъде издирен по общия ред.
- при втори сигнал за неизпълнение на РЛО полицията би следвало в рамките на 10-дневен срок да влезе в контакт с извършителя (вкл. чрез издирване по общия ред) и да издаде полицейско разпореждане по зл. 64 от ЗМВР за спазване на съдебното решение.
- В полицията би следвало да има служители обучени да съдействат за изпълнение на РЛО, както и да има протокол/алгоритъм за работа в такива случаи - напр. за да се минимизира стреса у детето служителят може да не е в униформа.
- Неизпълнение на полицейското разпореждане по чл. 64 от ЗМВР би следвало да води до санкции и те да бъдат разписани в този протокол или "алгоритъм".

2. Участие на ДСП при неспазване на съдебни решения за РЛО

ДСП/ОЗД в момента бездействат по отношение на нарушенията на РЛО. Често оправданието е "липса на правомощия", но това не отговаря на истината. На нарушителя може да бъде издадено предписание да спазва съдебното решение и при неспазването му да бъде съставен акт, който да включва както глоба, така и полагането на общественно-полезен труд съгласно чл. 13 от ЗАНН. На Запад последния тип санкции е широко използван при подобни нарушения. Също така, биха могли да бъдат издадени задължителни предписания за посещения на курс за подобряване на родителския капацитет разходите за които да бъдат възложени на нарушителя.

⁴ Й.Тодоров "Становище до г-жа Елисавета Белобрадова относно промени в семеен кодекс – „Споделено родителство“, Февруари 2024 <https://bit.ly/zpd2402>

3. Прекратяването на злоупотребите с “болести”

Всеки родител, който е имал проблеми с това да има контакт с детето си ще Ви каже, че едно от най-често използваните оправдания е “детето е болно”, като често дори не се дават дори и доказателства за това. В моя случай са споменавани оправдания от сорта “детето има обрив” при което даже детето продължава да посещава училище, но, видите ли, няма как да бъде предадено на другия родител. ЧСИ с охота приема това оправдание и декларира, че в този случай няма как да санкционира майката за неизпълнение на РЛО. Практиката на съдилищата по тези случаи е противоречива - има примери, когато такива оправдания не са били кредитирани, но има и немалко примери за обратното. В СК изрично следва да се спомене, че “болест” не е основание за неизпълнение на РЛО - освен ако детето не е хоспитализирано. Следва да се приеме, че домашното лечение може да се осъществява от всеки от родителите.

4. Реформа на изпълнителното производство

В момента ЧСИ масово отказват да поемат изпълнителни дела за РЛО. Това е проблем, който го споделят всички бащи с които съм говорил. Аз самият през септември 2023 влязох в контакт с всички ЧСИ в София и само двама се съгласиха да поемат такова изпълнително дело.

ЧСИ към когото се обърнах заяви, че няма да съдейства за принудително изпълнение, а само ще налага глоби за неизпълнение. За съжаление, дори и това не прави. В моя случай ответницата е упълномощила двама адвокати. Това, което се повтори многократно е следното:

ЧСИ изпраща покана за доброволно изпълнение (ПДИ) само за следващия месец. Не е ясно защо отказва да изпраща ПДИ за няколко месеца напред. Адвокатите на ответницата бавят получаването на ПДИ (вкл. по болест, което е нелепо защото излиза, че боледуват в синхрон) и го правят едва броени дни преди съответната дата. След което ЧСИ ме информира, че няма как да наложи глоба понеже уведомлението е станало по-малко от седмица преди съответната дата. Впечатлението е, че ЧСИ търсят оправдание да не налагат глоба.

След над 10 последователни нарушения от страна на майката и многократни молби от моя страна ЧСИ наложиха глоба от 50лв.

Подобни отзиви получавам от всички бащи с които съм общувал - ЧСИ на практика не съдействат за изпълнение на РЛО, както и не санкционират неизпълнението.

Доколкото знам, при ДСИ положението е сходно.

Очевидно е, че липсва стимул ЧСИ (и ДСИ) да съдействат в такива изпълнителни производства. Тези стимули могат да бъдат както позитивни, така и негативни:

- Значителна част от събраните глоби за нарушения на РЛО следва да остава като такса при СИ.
- Глобите трябва да са фиксирани като % от МРЗ или средно-месечния доход на нарушителя (което от двете е по-високо)

- Най-малката глоба в момента, както изглежда, е 50лв, а би следвало да е по-висока, напр. поне 1/3 от нетната МРЗ или средно-месечния нетен доход на нарушителя (което от двете е по-високо)
- Най-голямата глоба е 400лв, а би следвало да е поне 1 нетна МРЗ или 1 средно-месечен нетен доход на нарушителя (което от двете е по-високо)
- Следва да се приеме, че всяка следваща глоба следва да бъде поне с 30% по-висока от предходната (до достигане на максималния размер).
- Контрол над бездействието на СИ от страна на Министерство на Правосъдието и възможност за санкции на СИ

5. Санкциите по чл.182 да вземат предвид броя на нарушенията

Според АПИС след 2019 над 70% от делата по чл. 182 в СРС завършват с оправдателна присъда на първа инстанция, като сред тези оправдателни присъди има правни курйози, и дори направо скандални решения⁵.

Редките осъдителни присъди са като цяло доста снизходителни - напр. присъда 194 на СРС от 18.4.2023 при която по дело 8129 от 2021г майката е наказана с глоба от 500лв за 13 последователни нарушения на РЛО. Тоест, бащата не е могъл да има контакт с детето над 6 месеца и санкцията за майката е всичко на всичко 500лв. Имайки предвид, че деянията са от 2020г с голяма доза вероятност дори тази снизходителна присъда ще падне заради при обжалване заради изтичане на давността от 4г и половина. Този пример характеризира 4 проблема на делата по чл. 182:

- те са изключително бавни
- в огромната си част са неуспешни
- редките осъдителни присъди са снизходителни и **нямат възпиращ или възпитателен ефект**
- заради бавното производство и кратката давност значителна част от малкото (и доста снизходителни) осъдителни присъди впоследствие отпадат

Предвид ниската резултатност на тези дела много адвокати отказват да се занимават с тях. Аз самият получих два отказа от адвокати, които иначе в миналото са имали значителен опит с подобни дела. Тези адвокати, които все още се занимават съветват родителите да съберат поне 4-5 нарушения (тоест да не виждат детето си поне 2-3 месеца) преди да заведат дело защото иначе рискуват съдът веднага да отхвърли тѣжбата или да издаде оправдателна присъда.

Належащо е да се направи анализ кои са причините за това бавно производство и какво може да бъде предприето за да се ускори. Но някои мерки могат да бъдат идентифицирани и сега:

- В момента се налага една глоба без значение колко са нарушенията. Така, парадоксално, нарушителите получават стимул да правят повече нарушения защото, така или иначе, глобата е само една (един вид всяко следващо нарушение го получават "безплатно" като "промоция"). Тоест, в тази си форма законодателството, на практика, стимулира извършването на допълнителни

⁵ В АПИС успях да открия 22 присъди на първа инстанция в СРС за този период. От тях 6 са осъдителни. Информация за тези дела, както и линкове към решенията и/или мотивите може да се намери тук: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/17f7bdvIReOKJ2OTqghnTM8legb6PIQAJrIUaQNS-x6w/edit?usp=sharing>

нарушения. Затова следва изрично да се постанови, че глоба следва да се налага за **всяко** установено нарушение.

- Минималната глоба би следвало да е по-висока - примерно 1 МРЗ или 1 средно-месечен доход на нарушителя (което от двете е по-високо).
- Предвид това, че съдебните производства са изключително бавни би следвало давността да е по-голяма

6. Санкции и Корективни механизми с/у Родителско Отчуждение

РО е форма на домашно насилие и по същество е престъпление срещу личността като в случая жертвите са две - детето и отчуждения родител. За съжаление, в момента българското законодателство не го разглежда като посегателство срещу личността и не са предвидени санкции за това деяние.

- Трябва да има корективни механизми като задължително посещение от страна на нарушителя на образователен курс, както и възможност за корективно изменение на РЛО - Галина Кубратова, която като психолог има значителен опит в тази област, предлага минимум 3 месеца престой на детето при другия родител с цел преодоляване на РО, стига да е практически осъществимо
- В България се negliжира ролята на санкциите като инструмент за борба с РО. В Бразилия и Мексико родителското отчуждение е криминализирано като престъпление срещу личността⁶. В повечето страни РО не е описано като отделно престъпление, но има богата съдебна практика на санкции при установяване на РО - напр. в щата Ню Йорк констатирането на РО е основание съдът да отмени издръжката дължима от другия родител (COULL v. Rottman, 131 AD 3d 964, 2015⁷). В англо-саксонските страни е разпространена практиката на наказания под формата на общественно-полезен труд. Във Великобритания освен това утвърдена практика е при установяване на родителско отчуждение по вина само на единия родител той да бъде осъден да покрие разходите за корективната психологическа и социална интервенция за себе си и за засегнатото дете. Тези разходи са съществени, заради което се счита, че такава санкция има възпиращ и възпитателен ефект. Ако тази интервенция не даде ефект, то съдилищата предприемат корективно изменение на РЛО, включително смяна на местоживеенето на детето с цел преодоляване на РО⁸.
- Съдебната практика при случаите на РО в България е некуражителна - в много малка част от делата за родителски права съдът установява симптоми на РО и в още по-малка част предприема адекватни корективни мерки. Последното е особено обезпокоително защото е налице установена практика при която на отчуждения родител временно се налага още по-ограничен РЛО с мотива, че детето не е свикнало с него. Макар констатацията в много случаи да е вярна тази практика е неадекватна и само забавя преодоляването на РО. Практиката на Запад е точно обратната - корективният РЛО предвижда увеличен контакт с отчуждения родител за сметка на контакта с отчуждителя.

⁶ James, L. A. (2018). Parental Alienation: The New Zealand Approach (Thesis, Master of Laws). University of Otago. <http://hdl.handle.net/10523/8035>

⁷ https://scholar.google.com/scholar_case?case=16258062858305241115

⁸ <https://www.theguardian.com/society/2017/nov/17/parental-alienation-divorce-custody-crackdown-cafcass>

- Създава се впечатлението, че част от съдиите занимаващи се с тези дела не са в състояние адекватно да преценяват обстоятелствата при подобни дела. Нерядко това са съдии, които нямат житейския опит на родители. Наложително е съдиите занимаващи се с подобни дела да минават през обучение по отношение на РО и методите му за установяване и преодоляване. Подобни обучителни курсове в миналото са провеждани относно домашното насилие, но темата с РО изглежда е negliжирана.

7. Елиминиране на дискриминацията срещу бащите и гарантиране на минимален контакт

Равенството на двамата родители следва да започва от съдебните решения, всъщност от привременните мерки. Следва да се сложи край на дискриминационните стереотипи в съда, който по негласна презумпция възприема бащите като “резервни родители”. Следва да се приеме **споделеното родителство** като оборима презумпция.

Това следва да се въведе и при нововъзникнал конфликт или инцидент в случаите в които има съществуващо съдебно решение според което не е постановено споделено родителство. Например, сега ако единият родител влезе в ареста детето не отива автоматично при другия родител, а е необходимо съдът да го постанови. На практика има случаи в които на другия родител не се дава възможност да вземе детето, а то се дава на баба или дядо на отглеждания родител. Следва да е оборима презумпция, че ако отглеждания родител не е в състояние да се грижи за детето - то тази грижа се възлага на другия родител освен ако съдът не бъде сезиран и не постанови нещо различно.

Следва да се приеме, че ако няма ограничителна заповед всеки родител има право да прекарва поне ¼ от времето с детето без да е придружаван от другия родител, което включва и поне 60 дена годишно с преспиване, както и поне 2 пъти по 1 час седмично дистанционен контакт (телефон, онлайн) в седмиците, когато няма пряк контакт. При липса на съгласие между родителите съдът следва да утвърди режим на лични отношения, който гарантира такъв минимален контакт за всеки от тях.

8. Предотвратяване на отвлечения на деца извън страната

По данни от 2017 само в СРС всяка година има над 20 дела за отвлечение на деца извън България⁹ като в преобладаващия случай деянието е извършено от родител или близък роднина. През 2014-та има “над 55 случая” на незаконно извеждане на дете извън границите на РБ¹⁰. Точна статистика не е налична за всяка от годините защото МВР публикува годишна статистика само за общия брой изчезнали лица (конкретните данни споменати по-горе са по-скоро изключение), но предвид, че общият брой на отвлеченията значително расте през последните години можем да предположим и, че отвлеченията на деца в чужбина също бележи ръст. Може да се очаква, че този брой допълнително ще нарасне след встъпването на РБ във “въздушния Шенген”.

- МПЗДМО следва да изготви списък на страните, които не съдействат и/или изпълняват задълженията си по Хагските Конвенции. Тези страни следва да се

⁹ Р.Минкова “Спорове при трансгранични дела за отвлечение” (2017)

<https://mediation-net.eu/pdf/2017/13-rubina-minkova.pdf>

¹⁰

<https://www.varna24.bg/novini/Bylgaria/Maikata-na-otvlecheniya-Niki-trugnala-uzh-na-pochivka-kum-Varna-678473>

приемат за рискови (наред със страни в които има военни действия и др) - пътуване до такива страни следва да става с изричното съгласие на двамата родители.

- Също така по молба на засегнатия родител съдът следва да налага забрана за детето да напуска РБ ако не е придружавано от него в случаите, когато другият родител през последните 3г е бил осъждан по чл.182 или е налице висящо дело срещу него по този член, което към момента на пътуването да продължава над 6 месеца. Тази забрана следва да отпадне ако родителят, който я е поискал оттегли иска си или по искане на другия родител ако са отпаднали предпоставките за налагане на забраната. Съдът следва да взема решение по тези искове в рамките на 10 дена.
- По-тежки санкции за отвлечане на деца извън страната

Тези дела, като цяло приключват с осъдителни присъди, но, за съжаление, в повечето случаи отвлечените деца не са върнати в България. Особено проблематични са случаите на деца отвлечени в страни извън ЕС - там случаите на деца върнати в България се изключително редки. Един от проблемите при тези случаи и, че използваните инструменти (Хагска Конвенция, жълта бюлетина на Интерпол) не са ефикасни. От друга страна, макар и присъдите да са осъдителни, те по правило се ограничават с глоба, тъй-като в повечето случаи е приложим чл.78а, ал. 1 (НК). Например, такъв е случаят с присъда 327 от 14.06.2023 по дело н.ч.х.д 3332/2022 на СРС при която, родител е осъден на 5000лв за отвлечане на детето си в чужбина при условие, че към момента на присъдата детето е отвлечено преди повече от 2 години и продължава да е извън страната против волята на майката, която живее в България и е определена от съда като отглеждащ родител. Необходимо е чл.78а да се ревизира, като към изключенията на ал.7 се добави и отвлечането на дете извън страната в условието на извършвано престъпление по чл.182 от НК. Така съдът ще има свободата да наложи и присъда лишаване от свобода. Освен, че това би имало по-голям възпиращ ефект, това би дало възможност да се ползва допълнителен инструмент - червена бюлетина на Интерпол, което би увеличило вероятността извършителят да бъде задържан и екстрадиран в РБ, което пък би спомогнало и за завръщането на детето в РБ.

9. Промени в ЗЗДН с цел недопускане на РО

- Недопускане на злоупотреби с Заповеди за незабавна защита

В момента с ЗЗДН често се злоупотребява от отчуждаващия родител. ЗЗДН е уникален защото при него няма презумпцията за невиновност. Сигнал по ЗЗДН води до забрана за контакт с детето (напр. родителят да не го доближава на разстояние по-малко от 100 метра освен в присъствието на полицаи или социален работник). Значителна част от тези сигнали при обжалване отпадат, но минава една година през която родителят няма контакт с детето си. Проблемът произтича от това, че, де юре, сигнал по ЗЗДН няма как да доведе до обвинение в набеждаване. Тоест, няма санкция за злоупотреба с подобни сигнали. Във Великобритания, където живях имаше няколко много публични случаи на майки осъдени за набеждаване, които получиха ефективни присъди и отглеждането на децата беше дадено на бащите. В България до този момент няма дори и един случай на санкция за набеждаване, чрез сигнал по ЗЗДН, а такива случаи има стотици или дори хиляди.

Очевидно е, че следва злоупотребата с 33ДН да се наказва.

- Допускането на насрещен иск в 33ДН
При семейните конфликти насилието често възниква на реципрочна основа. В момента при реципрочно насилие печели, този, който се е жалвал - съдът не обсъжда възможността и молителят да е насилник, ако срещу него няма молба. Възможността за насрещен иск би ограничил злоупотреба с 33ДН от една от страните само защото тя е изпреварила другата в подаването на жалба.
- Включване на РО в 33ДН като психологическо насилие

33ДН включва защита с/у психологическо насилие - РО следва да бъде дефинирано като такова.

10. ПРБ следва да води дела по чл.296

След 2019 ПРБ на практика не участва в гарантирането на правото на децата да имат достъп и до двамата си родители. Въпреки, че формалното оправдание е, че чл.182 вече е н.ч.х.д. ПРБ има и други инструменти - напр. чл. 296 НК.

11. Задължение ДАЗД да изготвя тримесечни доклади за Риска от Родителското Отчуждение

- Броя на сигналите за неизпълнение на РЛО (подадени в ДАЗД, ДСП, Полицията, 112, ПРБ) и брой на децата засегнати от тези сигнали
- Брой предупредителни протоколи по чл.65 на ЗМВР за нарушение на РЛО
- Брой полицейски разпореждания по чл. 64 на ЗМВР за нарушение на РЛО
- Общ брой и размер на глобите наложени за нарушение на полицейско разпореждане за нарушение на РЛО
- Общ брой на наказанията "обществено-полезен труд" наложени по ЗАНН за нарушение на РЛО
- Броя изп. производства за РЛО при СИ и броя на децата засегнати от тях
- Броя на глобите наложени от СИ и техния размер
- Броя на сигналите до ПРБ във връзка с нарушение на РЛО, както и броя на заведените дела по чл.296
- Списък на издадените ограничителните заповеди (имената следва да бъдат заменени с инициали) за контакт на родител с деца, като за всяка заповед се уточнява полът на родителя и броя деца засегнати от тази заповед
- Списък на отменените ограничителни заповеди (имената следва да бъдат заменени с инициали) за контакт на родител с деца, като за всяка заповед се уточнява полът на родителя, броя деца засегнати от тази заповед, както и продължителността на действие на въпросната заповед
- Брой на заведените дела по чл.182.
- Списък на приключилите дела по чл.182, като за всяко приключило дело се дава информация за продължителността на всяка от инстанциите, броят доказани нарушения, размера на окончателната глоба (ако е наложена), и срока на пробацията (ако е наложена)

12. Реформа на ДСП

Почти всеки баща с когото съм говорил има сериозни забележки към работата на ОЗД към ДСП. Не ми е известно някой да е правил **допитване до родителите**, които са в контакт с ДСП заради РО или неизпълнение на РЛО - и това би следвало да се направи. Убеден съм, че изводите ще бъдат шокиращи.

Социалните доклади (а и цялата работа) извършвана от ДСП не са на нивото, което е на Запад. Пример: всички контакти на ДСП със сина ми бяха в присъствието на майка му. Тъй-като преди време той живееше в чужбина имам поглед как работиха чуждестранните социални служби: социален работник влезе в контакт с него без присъствието на майка му (в училищния двор) и установи, че когато говори с него без присъствието на майка му детето казва свободно, че желае да контактува с мен. За съжаление, ДСП-Лозенец контактува с него изключително в присъствието на майка му. Доколкото знам, това е по-скоро правило в работата на ДСП, а не изключение. Не знам дали това се дължи на липса на специалисти, недостатъчна подготовка на служителите в ДСП или други фактори. Но, като естествен резултат, от този подход ДСП не е в състояние да получи обективна картина и, респективно, заключенията до които стига не отразяват реалното състояние.

Друг проблем е, че ДСП работи **изключително бавно** - работата им по сигнали не изглежда да е обвързана с **конкретни срокове**. В моя случай аз подадох сигнал до ДСП-Лозенец на 24.10.2023, но не получих отговор повече от месец след което на 29.11.2023 се обадох сам. Оказва се, че цял месец служителите на ДСП са се опитвали да намерят майката на адреса и, но не са успявали. Въпреки това, не са се възползвали от възможността да потърсят съдействието на полицията за да я издирят. Поискаха от мен информация за училището, което посещава (странно е, че те не са могли да го установят сами) за да потърсят сина ми там. Попитах ги дали смятат да наложат на майката някакви санкции, но ми беше казано, че "няма как да го направят ако не я открият". Близко месец по-късно, на 22.12.2023 отново проведох телефонен разговор с ДСП-Лозенец и отново ми бе съобщено, че не са успели да открият майката. Попитах дали са посетили училището на сина ми, но ми бе отговорено, че "нямат право" да го направят. Което не е вярно.

Всеки баща с който съм говорил може да сподели подобни впечатления.

Друг проблем е, че ДСП работи **непрозрачно**. На родителите не се дава достъп до "досието" на детето - освен по нареждане на съда и така е защото АСП развива вътрешно-ведомствена нормативна база която не е видна за гражданите и която противоречи на законите на РБ. Конкретно става дума за указание № 9103-10/29.01.2015 на тогавашния директор на АСП.

Нужна е радикална промяна в начина на работата на ДСП:

- В помещенията в които се извършва контакт с деца следва да има **камери** и всяка среща следва да се записва и записът да се съхранява поне 6 месеца в **електронно досие на детето** заедно с всички останали материали свързани с детето.
- Следва всеки родител да има **достъп до електронното досие** на детето си по подобие на "Школо", ЕПЕП и други информационни системи използвани от държавните органи.

- Работата на ДСП следва да е обвързана с **ясни срокове** - примерите, където в продължение на месеци ДСП нито приключва сигнали за РО и нарушение на РЛО, нито предприема корективни мерки са правило, а не изключение.

Предвид големите проблеми в работата на ДСП реформата не трябва да се ограничава до промяна на нормативната база. При сега съществуващите условия би било чудо ако ДСП работеше добре:

- ДСП няма адекватни условия за работа

Заплатите в ДСП са много ниски (1300лв бруто в София в края на 2023). Има голямо текучество и незапълнен щат. Значителна част от персонала е ниско-квалифициран и няма нито умения, нито подготовка за този тип работа. А ДСП работят с най-ценното - децата ни. Един социален работник (особено с опит) не би трябвало да получава заплата под средната. Като родители следва да настояваме за адекватно заплащане на този труд защото немотивираните или преуморени служители на ДСП няма как да ни помогнат в борбата с родителското отчуждение.

- Има огромен дисбаланс в щата на ДСП

По субективни впечатления около 90% от социалните работници са жени. Ясно е, че житейският им опит не им позволява да погледнат на проблема от гледна точка на бащата. Това би могло да се компенсира с адекватно обучение, но не е ясно дали получават такова. Предвид лошите условия на работа и голямото текучество част от персонала няма необходимата квалификация. Това неизбежно се отразява на качеството на работата им.

13. Превръщане на чл.182 в н.о.х.д с опция за н.ч.х.д

Чл. 182 от НК има противоречива история през годините. Периодично престъплението по чл. 182 бива променяно от н.ч.х.д към н.о.х.д. и обратно. Това показва, че нито един от тези два режима не е оптимален.

Последната такава промяна бе през 2019 - тогава заради системното нежелание на ПРБ да води дела група бащи успешно лобираха чл. 182 отново да стане н.ч.х.д. Идеята е ПРБ да бъде заобиколена. Но, както виждаме, и този режим не води до удовлетворителни резултати.

Н.о.х.д има някои предимства: разходите за делото се поемат от ПРБ, а не от отчуждавания родител. Също така, ПРБ има много по-големи правомощия, което е от значение при събиране на доказателствата. Също в рамките на н.о.х.д. може да се налага мярка за неотклонение (което е важно във връзка с Шенген).

Идеалният вариант би била "приватизация на обвинението", каквато идея преди време бе лансирана от Кристиан Таков. Той имаше предвид не делата по чл. 182, а изобщо. Това би било мащабна реформа на НК и е донякъде разбираемо, че такава радикална идея среща съпротива. Но тази идея би могла да се реализира само за чл. 182 предвид факта, че исторически неговият статус често се е променял от н.ч.х.д. към н.о.х.д и обратно, което говори, че нито един от тези варианти не е оптимален. Конкретно това би означавало, че ПРБ ще има възможност да завежда дела по чл. 182 като н.о.х.д, но ако тя откаже да го направи то засегнатият родител би имал право да го направи като н.ч.х.д.

Такъв “дуален” режим съществува от векове в англо-саксонските страни. Подробности може да се прочетат в блог поста на адв. Румен Петров, магистър по право от Кеймбридж: <https://terminal3.bg/da-prodazhim-idejata-na-kristian-takov-za-privatizacija-na-obvinenieto-ot-vsi-chki-nas/>